

Informe sobre
la contribució de
Santa Coloma de Gramenet
als **Objectius de**
Desenvolupament Sostenible
de Nacions Unides

Informe elaborat per la Fundació ISGlobal de Barcelona
Desembre 2022

Diputació
Barcelona

Ajuntament
de Santa Coloma
de Gramenet

L'Institut de Salut Global de Barcelona (ISGlobal) és el fruit d'una innovadora aliança entre la Fundació "la Caixa" i institucions acadèmiques i governamentals, la missió del qual és millorar la salut global i promoure l'equitat en salut a través de l'excel·lència en la recerca i de la translació i aplicació al coneixement.

L'enfocament d'ISGlobal és multidisciplinari i el seu abordatge a la salut inclou disciplines que estudien des dels sistemes de salut fins a les ciències ambientals, socials, econòmiques i climàtiques.

ISGlobal representa un centre d'excel·lència amb més de 30 anys d'experiència treballant en els desafiaments de la salut de manera interdisciplinària i integrada.

El seu model de treball es basa en la generació de coneixement científic i la seva translació a la societat a través de les àrees de Formació, Anàlisi i Desenvolupament Global.

La institució està compromesa amb l'abast de l'Agenda 2030, que representa el marc global per a comprendre i integrar el seu treball. A més desenvolupa un rol d'assessoria tècnica especialitzada en la identificació i aplicació dels ODS en totes les polítiques, amb plans d'acompanyament per a la seva implementació.

ISGlobal Instituto de
Salud Global
Barcelona

Informe sobre
la contribució
Santa Coloma de Gramenet
als **Objectius de**
Desenvolupament Sostenible
de Nacions Unides

Informe elaborat per la Fundació ISGlobal de Barcelona
Desembre 2022

**Diputació
Barcelona**

**Ajuntament
de Santa Coloma
de Gramenet**

**Santa Coloma
és vida!**

Edita:

Direcció d'Alcaldia
Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet
Plaça de la Vila s/n
08921 Santa Coloma de G.
Tel. 93 462 40 00
www.gramenet.cat

Disseny i maquetació:

Ferran Ruiz
ferran@ferranruiz.com

Disseny dels Gràfics:

<http://www.beltimore.net>

Contingut

1. Presentació de l'Informe	5
2. L'Agenda 2030 i els ODS: què és i per què és important	8
3. La localització de l'Agenda 2030: el rol dels municipis en la contribució als ODS	10
4. Santa Coloma de Gramenet i l'Agenda de Desenvolupament Sostenible.	13
5. La resposta de Santa Coloma de Gramenet a la pandèmia de la COVID-19, una oportunitat per reforçar el compromís amb els ODS	18
6. La contribució del Pla d'Actuació Municipal 2020-2023 als ODS	21
Aspectes generals de la contribució del Pla d'Acció Municipal als ODS	21
La contribució dels eixos del PAM als ODS.	23
7. Conclusions i reptes pendents	37
Reptes de Santa Coloma de Gramenet per a la contribució als ODS	38

1. Presentació de l'Informe

Avenços i reptes per la Santa Coloma sostenible, igualitària i de progrés social

Santa Coloma de Gramenet està demostrant que avança a bon pas en el model de ciutat que lluita contra les desigualtats i que té cura de les persones i el medi ambient, un model plenament alineat amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible i l'Agenda 2030. Això és així perquè creiem finalment que des del món local no només poden ajudar a preservar la vida del Planeta, sinó que a més estem contribuint a millorar el benestar de la ciutadania, posant les persones al centre de l'acció política i fent que la igualtat d'oportunitats i la dignitat siguin drets inalienables.

En aquest informe queda constància que, amb eines com el **Pacte Local per a la reconstrucció social, econòmica i cultural de Santa Coloma de Gramenet i el Pla d'Acció Municipal (PAM 2020-2023)**, estem materialitzant aquest necessari canvi de model de desenvolupament que proposa l'Assemblea General de l'Organització de les Nacions Unides (ONU) per a totes les ciutats i els pobles. També portem temps fent un esforç amb les **Cartes de Serveis**, a fi de comprometre'ns públicament en els estàndards de qualitat que volem aconseguir en la prestació dels nostres serveis a la ciutadania.

Des de l'aprovació del PAM 2020-2023 hem posat en marxa diferents projectes i mesures d'aquest full de ruta local, que inclou 302

accions en total, pactades amb les entitats ciutadanes, grups polítics i ciutadania, per consolidar un model de ciutat sostenible, de progrés, i així fer avançar Santa Coloma en els eixos del civisme, la igualtat i la solidaritat, conceptes estretament vinculats a aquest compromís global de l'Agenda 2030, en la lluita des del món local contra el canvi climàtic, com a única forma de supervivència del Planeta i, per tant, de les persones que vivim en ell.

En el cas de la nostra ciutat, hem focalitzat les prioritats de govern en sis eixos fonamentals que han configurat el PAM, al voltant dels quals s'han posat en marxa mesures eficaces per a la reducció de les desigualtats, per la igualtat de gènere, per una educació de qualitat, en favor de l'acció climàtica, les ciutats i comunitats sostenibles, tot contribuint a les aliances amb institucions i organitzacions per aconseguir aquestes fites. Vam escollir aquests eixos perquè són els que millor representen els valors de la ciutat i amb els quals estem unint esforços des de l'Ajuntament, l'equip de govern, les entitats locals i la ciutadania a fi de poder materialitzar els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) en clau de ciutat, i per contribuir de manera substancial al desenvolupament de l'Agenda 2030, sempre amb l'imprescindible suport econòmic de les administracions supramunicipals del Govern de l'Estat i de la Unió Europea.

És una realitat el fet que estem aconseguint que Santa Coloma hagi donat un salt qualitatiu pel que fa a serveis públics d'atenció a la infància i la joventut, en l'atenció a la gent gran i a les persones i col·lectius vulnerables, en el foment de l'ocupació, en el suport als comerços i empreses de la ciutat, en mobilitat sostenible i en la millora de l'habitatge, però encara ens queden molts reptes per aconseguir en aquesta línia de progrés i sostenibilitat que ens guia.

És innegable que la pandèmia per la COVID-19 ha incidit en l'augment de la vulnerabilitat de les famílies i de la ciutadania en general. No obstant això, la nostra ciutat ha tingut clares les seves prioritats i no ha escatimat esforços econòmics i humans per atendre les necessitats bàsiques de la població, que precisament és un dels aspectes clau del necessari canvi del model de desenvolupament plantejat en l'Agenda 2030 a través de l'aterratge dels ODS.

En els primers mesos de pandèmia ja ho vam demostrar, amb l'aprovació, per unanimitat de tots els grups municipals de la ciutat, del **Pacte Local per a la reconstrucció social, econòmica i cultural de Santa Coloma de Gramenet**, l'objectiu del qual ha estat que la nostra ciutat pogués sortir de la crisi social i econòmica sobrevinguda amb les majors garanties possibles. Tal i com expressa el document, no ens podem permetre anar cap enrere pel que fa a drets i igualtat d'oportunitats dels colomenques i de les colomenques. A partir d'aquest pacte es van desplegar mesures eficaces per a donar suport a les persones en situació d'ERTO, vam flexibilitzar el pagament de tributs municipals, a més d'executar línies d'ajuda directes a comerciants locals i empreses, en definitiva a tots aquells col·lectius que més van patir aquest revés tan dur, cosa que ha tornat a demostrar que la prioritat real són i han de ser les persones, sobretot les més vulnerables.

D'altra banda, una altra eina fonamental per posar fil als ODS és l'**Agenda Urbana de Santa Coloma de Gramenet**, que també està constituint un full de ruta fonamental

per a executar aquelles polítiques públiques que ens han de permetre transformar la ciutat en clau de sostenibilitat econòmica, ambiental i social. En definitiva, marca els projectes que materialitzarem amb el suport econòmic dels fons europeus, i suposa una oportunitat immillorable per dissenyar la Santa Coloma del futur, la ciutat que totes i tots volem, per viure i conviure.

Amb l'Agenda Urbana de Santa Coloma farem el salt definitiu cap a una ciutat més habitable, verda, social i amb una mirada feminista. Consolidarem així les polítiques de preservació de la biodiversitat, tenint com a nucli la recuperació i renaturalització del Riu Besòs i la seva integració amb el Parc de Can Zam i la Serrelada de Marina. La mobilitat sostenible, la regeneració urbana i la rehabilitació del parc d'habitatges, en la línia de dignificar l'espai públic i prevenir les vulnerabilitats socials, són també eixos prioritaris d'actuació de l'Agenda Urbana colomenca.

Santa Coloma de Gramenet va ser una de les nou localitats catalanes seleccionades per a rebre l'ajut dels fons europeus de recuperació, els "*Next Generation*", per desenvolupar l'Agenda Urbana local. El Govern de l'Estat ha pres en consideració el nostre Pla d'Acció com a projecte pilot de l'Agenda Urbana Espanyola, pel que fa a bona pràctica i experiència transferible a d'altres municipis en l'elaboració dels seus plans d'acció propis.

El passat 12 de setembre el Ple Municipal va aprovar el Pla d'Acció de l'Agenda Urbana de Santa Coloma de Gramenet, amb les accions previstes i els indicadors de seguiment, en un nou exercici de transparència i bon govern que servirà per donar resposta als reptes i necessitats de la ciutat en clau d'inclusió, resiliència, innovació i sostenibilitat. L'Agenda Urbana és una nova manera d'analitzar i construir el futur de Santa Coloma de Gramenet, fent-la més amable i acollidora, amb un creixement econòmic equitatiu i sostenible. Volem ser una ciutat més sostenible, saludable, eficient i inclusiva, esdevenint un exemple a Espanya i a Europa de com seguir materialitzant aquest horitzó marcat pels ODS i l'Agenda 2030.

Es tracta, en definitiva, d'una nova mostra inequívoca del ferm compromís de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet amb els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible, que han de seguir materialitzant països, ciutats i pobles - amb un treball conjunt entre les administracions públiques, la societat civil i les corporacions privades - en la preservació del Planeta i en la lluita contra les desigualtats.

L'informe que teniu a les mans és un retiment de comptes de l'esforç dels treballadors i treballadores de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet per analitzar l'impacte de les nostres polítiques locals en els ODS, amb l'objectiu de mesurar la nostra contribució a l'Agenda 2030, seguint el mandat de les Nacions Unides. Ha estat un esforç llarg i sostingut al llarg de tot el mandat municipal. L'alineament del PAM, del Pacte Local i de les Cartes de Serveis, com a principals instruments de gestió municipal amb les diferents fites per al desenvolupament sostenible, fa del nostre ajuntament un petit ecosistema local que contribueix al desenvolupament de l'agenda global.

És un orgull per a totes i tots nosaltres que en el darrer informe de la Red Española para el Desarrollo Sostenible (REDS), s'ubiqui Santa Coloma de Gramenet entre les 14 ciutats espanyoles que més destaca pel compliment dels ODS en matèria de reducció de les desigualtats, sostenibilitat, salut i lluita contra el canvi climàtic. REDS ha valorat molt positivament que el PAM 2020-2023 s'hagi basat en la consecució d'aquests importants objectius de progrés i resiliència.

És clar que des del món local coneixem els problemes reals que afecten la ciutadania i la que la proximitat és una eina important per posar en marxa solucions eficaces i des del sentit comú. En els últims anys, projectes com la posada en marxa de **La Ciba, espai de recursos per a dones, innovació i economia feminista**, el **Centre de Formació Marie Curie** o el projecte de re-naturalització del Riu Besòs, són clares evidències d'aquest model de ciutat en marxa i que treballa activament en la lluita per la

igualtat real entre homes i dones, en el foment de l'ocupació per garantir projectes de vida dignes, i en la implicació i cura del medi ambient, respectivament.

Encara ens queden reptes pendents i també es comenten en aquest informe, però la nostra contribució i els resultats demostrats en clau de progrés de ciutat i del benestar de la ciutadania són indiscutibles. Per tot això, seguim avançant des del diàleg, l'escolta activa i la coresponsabilitat ciutadana cap a la ciutat que totes i tots volem.

És el moment d'analitzar els resultats de Santa Coloma en la consecució dels ODS i d'avançar-nos als desafiaments per contribuir, així, des de la nostra parcel·la local a la millora global.

Compto amb tots i totes vosaltres per a això!

Núria Parlon Gil

Alcaldeessa de Santa Coloma de Gramenet

2. L'Agenda 2030 i els ODS: què és i per què és important

Al setembre del 2015, l'Assemblea General de les Nacions Unides va aprovar la resolució "Transformar el nostre món: l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible" o, com se la coneix col·loquialment, l'Agenda 2030. Nacions Unides proposa una visió transformadora cap a la sostenibilitat econòmica, social i ambiental del nostre planeta amb un marc de treball per a la comunitat internacional fins l'any 2030. Es tracta, dit d'altra manera, de canviar l'actual model de desenvolupament. La seva aprovació també va suposar el procés de consultes més ampli i participatiu de la història de les Nacions Unides ja que, a més dels governs, es van incloure les veus d'altres actors com la societat civil, el sector privat i el món acadèmic.

L'Agenda 2030 va coincidir amb un altre acord històric celebrat el 2015, l'Acord de París aprovat a la Conferència sobre Canvi Climàtic (COP21), que estableix mesures per a la reducció de les emissions de gasos d'efecte hivernacle per tal de limitar l'augment de la temperatura global en aquest segle a 2°C. Juntament amb l'Agenda 2030, es tracta del full de ruta més ambiciós de la història de la humanitat per a la preservació de la vida al nostre Planeta.

L'Agenda 2030 implica tant els països desenvolupats com aquells que estan en desenvolupament i es compromet a no deixar ningú enrere, tot vetllant perquè les persones més vulnerables vegin atesos els seus problemes específics. Aquesta Agenda universal se sustenta en cinc pilars o eixos de treball: les persones, la pau, la prosperitat compartida,

el Planeta i la generació d'aliances, al voltant dels quals s'articulen 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) desgranats en 169 fites concretes i quantificats a través de 232 indicadors que permeten el seu seguiment fins 2030¹.

Els ODS són el cor de l'Agenda 2030 i mostren una mirada integral del desenvolupament sostenible en què han de participar governs, empreses, organitzacions de la societat civil i ciutadans de cada país, regió i poble del món. Suposen pensar en un model de desenvolupament des d'una perspectiva sistèmica perquè tots els objectius estan interrelacionats. Això significa que l'èxit o el fracàs d'algun d'ells afecta tots els altres. Per exemple, assolir la igualtat de gènere o millorar la salut contribueix a eradicar la pobresa, o fomentar la pau redueix les desigualtats i contribueix a què l'economia prosperi.

Malgrat els grans avenços realitzats en matèria de desenvolupament sostenible, Nacions Unides ens recorda que les crisis i conflictes mundials actuals afecten les expectatives establertes a l'Agenda 2030. Amb la pandèmia de la COVID-19 ja en el tercer any i la guerra a Ucraïna, assistim a un aprofundiment de la crisi alimentària, energètica, humanitària i de persones refugiades. Tot això en el marc d'una emergència climàtica en ple desenvolupament. Per recuperar-nos de la pandèmia de la COVID-19 i oblidar la sostenibilitat mundial, necessitem un esforç urgent que rescati l'agenda de desenvolupament sostenible i la posi al centre de les polítiques públiques.

¹ Tota la informació relativa als ODS, les seves metes i indicadors pot consultar-se aquí: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/development-agenda/>

Aquest esforç suposa mobilitzar tots els mitjans al nostre abast per enfrontar els reptes que ens planteja canviar l'actual model de desenvolupament. En primer lloc, exigeix una inversió financera molt important, de l'ordre d'entre 5 i 7 bilions d'euros l'any, que ha de complementar-se amb d'altres mesures econòmiques i polítiques. Entre elles destaquen l'enfortiment del capital humà i la transferència de tecnologies, sobretot en els països més empobrits, o el comerç internacional, que també juga un paper clau com a motor de desenvolupament sostenible. A més, cal vetllar perquè altres polítiques desplegades des dels països desenvolupats -com són la comercial, la migratòria, l'agrícola o l'energètica- no malmetin els esforços dels països en desenvolupament per avançar en els ODS. En darrer terme, donada la complexitat de l'Agenda 2030, és essencial teixir aliances entre tots els actors públics i privats. Els governs són actors importants del desenvolupament, però no els

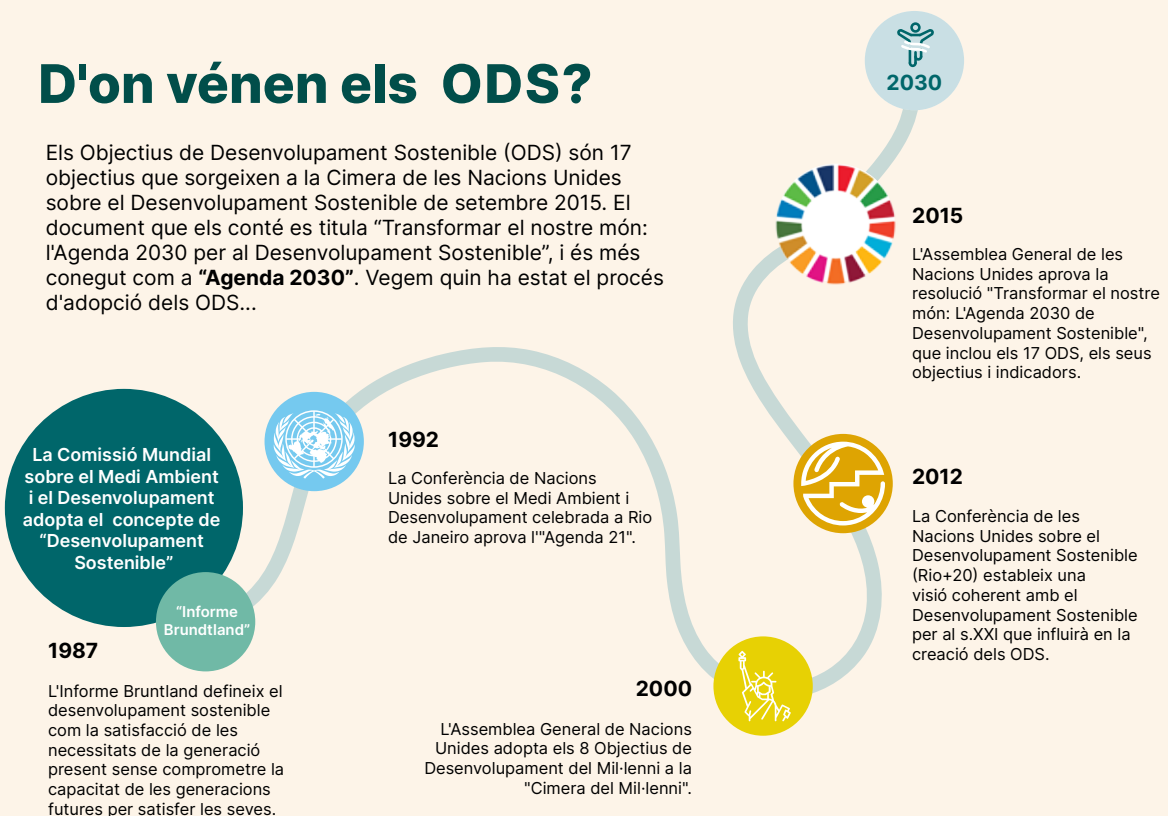
correspon únicament a ells enfrontar-se als reptes d'una agenda tan complexa.

Finalment, convé recordar que, encara que els ODS no són jurídicament obligatoris, els governs, en tots els seus nivells i en la mesura de les seves possibilitats, els han integrat a les seves polítiques públiques. Aquesta ha estat també l'aspiració de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet des que l'Agenda 2030 es va fer efectiva l'1 de gener del 2016.

En definitiva, els ODS representen una oportunitat sense precedents perquè tots els agents que formen la societat, cadascun des del seu àmbit d'actuació, aportin allò que estigui en les seves mans per assolir un món més sostenible: en unes altres paraules, perquè, entre tots i totes, ajuntant els nostres esforços i capacitats, puguem crear un món millor.

D'on vénen els ODS?

Els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) són 17 objectius que sorgeixen a la Cimera de les Nacions Unides sobre el Desenvolupament Sostenible de setembre 2015. El document que els conté es titula "Transformar el nostre món: l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible", i és més conegut com a "**Agenda 2030**". Vegem quin ha estat el procés d'adopció dels ODS...

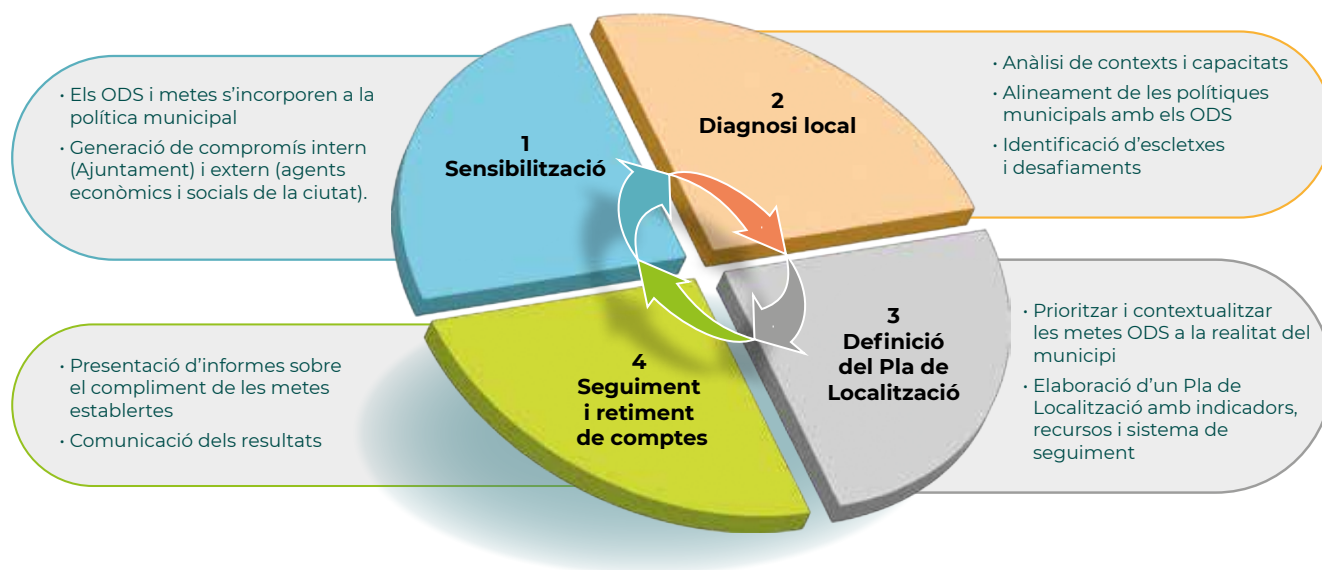

3. La localització de l'Agenda 2030: el rol dels municipis en la contribució als ODS

Des de la seva concepció, l'Agenda 2030 reconeix el rol clau dels municipis en el compliment dels ODS. Malgrat ser universals, aquests objectius han de contextualitzar-se en la realitat de cada territori. En aquest sentit, l'àmbit local és el primer esglaó d'una "corretja de transmissió" en la presa de decisions entre els diferents nivells d'administració que garanteixi l'avançament en la contribució dels ODS "de baix cap a dalt", des del nivell municipal fins al global. L'acció municipal revesteix encara més importància en un context de crisi sanitària, social i econòmica com la generada per la pandèmia de la COVID-19, on el paper dels ajuntaments s'ha centrat en l'atenció a les necessitats de la ciutadania, amb especial atenció a les persones de major vulnerabilitat.

La contribució als ODS des d'un enfocament de desenvolupament territorial es basa en processos participatius i de construcció col·lectiva que permetin compartir reptes comuns amb la mirada fixa en l'any 2030, però que aspiren a continuar més enllà d'aquesta data. Efectivament, contribuir a l'Agenda 2030 requereix un exercici de planificació i gestió que pren com a punt de partida la realitat del territori i les polítiques públiques que ja s'estan duent a terme, com es vol promoure un desenvolupament més inclusiu i sostenible amb les capacitats existents i què és necessari per aconseguir un impacte més transformador, que no deixi ningú enrere. Aquest procés de "localització" de l'Agenda 2030 i els ODS es planteja a través de quatre fases presentades en el gràfic següent:

Figura 1: Fases del proceso de localización de los ODS

La localització de l'Agenda 2030 i els ODS com a eina per a la planificació del desenvolupament sostenible no suposa tant un canvi en les polítiques públiques des de l'àmbit municipal sinó més bé una forma de reforçar el compromís dels municipis amb els principis del desenvolupament sostenible. No podria ser d'una altra manera: tots els ODS tenen fites vinculades amb les responsabilitats dels governs locals i, en particular, amb el seu mandat de prestació de serveis i de promoció d'un desenvolupament territorial inclusiu i sostenible. Si

més no, el 60% de les fites dels ODS (100 de les 169 proposades) necessiten de la contribució dels governs locals. Gràcies als diferents estudis que intenten mostrar com està avançant l'Agenda 2030 a nivell local, podem saber què fa el nostre municipi en matèria d'ODS. El més conegut d'aquests estudis és el publicat per la Red Española de Desarrollo Sostenible (REDS) titulat "Los Objetivos de Desarrollo Sostenible en 100 ciudades españolas"² en el què també hi participa Santa Coloma de Gramenet.

² <https://reds-sdsn.es/informe-ods-ciudades-2020>

Com avancen les ciutats espanyoles cap als ODS?

El darrer informe biennal de REDS sobre els ODS en 100 ciutats espanyoles publicat el 2020 ofereix un panorama desigual respecte al progrés en els objectius establerts per les Nacions Unides.

Els ODS que presenten un bon ritme d'avançament en la seva consecució són els relatius a la salut (ODS 3) i educació (ODS 4), seguits pel dedicat a la pau, justícia i institucions sòlides (ODS 16) i la generació d'aliances per assolir els objectius (ODS 17). Per contra, aquells que encara presenten retards significatius són els relatius a la fi de la pobresa i la fam (ODS 1 i 2) i aquells vinculats a la vida submarina i a la vida d'ecosistemes terrestres (ODS 13 i 15 respectivament). La resta dels ODS presenten tendències positives, però encara de manera molt lenta.

En resum, si es fa una diagnosi global del grau de compliment dels ODS en les ciutats, es pot concloure que la majoria es troben a meitat de camí i en una transició progressiva cap a la sostenibilitat. Aquesta "fotografia" de l'estat de les fites ODS es veurà alterada per un impacte de la COVID-19 i, en menor mesura, pels efectes de la guerra d'Ucraïna.

Pel que fa a Santa Coloma de Gramenet, el municipi es troba entre les 14 ciutats espanyoles que més destaquen pel compliment dels ODS en matèria de reducció de les desigualtats, sostenibilitat, salut, lluita contra el canvi climàtic i altres reptes que propugna l'Agenda 2030 per al Planeta. REDS valora molt positivament que el Pla d'Acció del Mandat 2020-2023 s'hagi basat en la consecució d'aquests objectius.

En definitiva, els ODS necessiten del lideratge de les administracions públiques més properes als problemes dels ciutadans, però no els aconseguirem llevat que altres actors locals hi participin plenament, no només en la implementació, sinó també en la definició i monitoratge de l'Agenda local 2030. En el

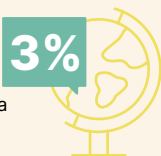
cas de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet, l'elaboració del PAM 2020-2023 ha permès apoderar tots els actors locals, públics, privats i de la societat civil, per donar a conèixer aquest marc de desenvolupament sostenible des de les necessitats i els reptes identificats amb la ciutat.

Ciutats i ODS

Les ciutats són importants per aconseguir qualsevol objectiu de desenvolupament sostenible.

Les ciutats del
món ocupen
només
de l'extensió de la
Terra, però
representen

789 MILLONES DE RESIDENTES
EN CIUDADES

viuen **ses accés a instal·lacions
de sanejament apropiades**

**entre el 60%
i el 80% del
consum
d'energia**

**el 75% de les
emissions de carboni**

FONT: UN-Habitat

Les ciutats no només
contribueixen a l'ODS 11
"Ciutats i comunitats
sostenibles":

Si més no

100/169 FITES

dels 17 ODS (un 60%)
necessiten de la contribució
de les ciutats per a la seva
consecució

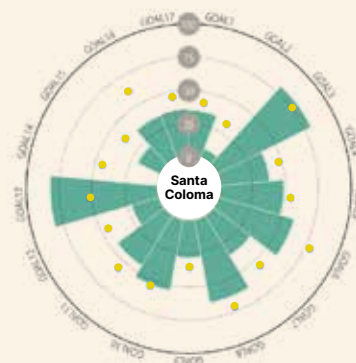

Com es mesura la contribució de les ciutats als ODS?

A través del "SDGs Índex" desenvolupat per la Red de Soluciones para el Desarrollo Sostenible o el rànking elaborat per la Red Española de Desarrollo Sostenible para 100 ciutats espanyoles, ja és possible conèixer com contribueixen les ciutats als ODS.

Santa Coloma es troba entre les 14 ciutats espanyoles que més destaquen en el compliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible en matèria de reducció de les desigualtats, sostenibilitat, salut, lluita contra el canvi climàtic, tal i com recull l'informe REDS de 2020 sobre contribució de les ciutats als ODS.

4. Santa Coloma de Gramenet i l'Agenda de Desenvolupament Sostenible

El compromís de Santa Coloma de Gramenet amb la sostenibilitat data de molt abans de l'aprovació de l'Agenda 2030 i dels ODS per Nacions Unides, i s'ha centrat tradicionalment en tres eixos importants: el mediambiental, el de la inclusió social i l'urbanístic.

Essent els espais naturals de la ciutat un gran atractiu per gaudir a l'aire lliure i conèixer la biodiversitat del municipi (més del 28% de la superfície del municipi correspon a espais naturals), el 1994 l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet va impulsar el Programa de Restauració de les Àrees Periurbanes com a estratègia d'actuació a llarg termini en el medi natural i el 1997 va iniciar el Projecte de Recuperació Ambiental del Tram Final del Riu Besòs mitjançant el finançament dels Fons de Cohesió de la Unió Europea. El 1996 Santa Coloma de Gramenet es va adherir a la Carta d'Aalborg, per la qual un grup de ciutats i pobles d'Europa es comprometien a desenvolupar les seves Agendes 21 Locals a Europa. L'Agenda 21 és un potent instrument de diagnòstic i formulació de polítiques municipals ambientals, socials i econòmiques que, mitjançant un Pla d'acció ambiental promou un model de ciutat més sostenible. Santa Coloma va aprovar el

seu Pla d'Acció Ambiental de l'Agenda 21 el 1999. Moltes de les actuacions desplegades en aquestes àrees es troben en l'actualitat recollides en l'ODS 11 sobre "Ciutats i comunitats sostenibles" i l'ODS 15 sobre "Vida d'ecosistemes terrestres".

També el 1999 la ciutat inicia un conjunt d'actuacions per afrontar els efectes del canvi climàtic, avui representades en l'ODS 13 sobre "Acció pel clima", essent el més important el Programa Integral de Sostenibilitat i lluita contra el Canvi Climàtic orientat a la reducció d'emissions de CO₂ i l'eficiència en els consums energètics del municipi. El 2007 es va realitzar, a més, un Pla de Sensibilització Ambiental adreçat a reforçar els nivells de conscienciació de la ciutadania sobre cura i protecció del medi ambient i també sobre desenvolupament i consum sostenible, aspectes vinculats amb l'ODS 12 sobre "Producció i consum sostenibles".

Un dels elements centrals en la trajectòria de la ciutat en matèria de desenvolupament sostenible és l'aprovació el 2014 de l'Estratègia de Desenvolupament Sostenible i Integrat (EDUSI-Santa Coloma de Gramenet), una iniciativa que va permetre al municipi

accedir a Fons Europeus FEDER amb els que fer de Santa Coloma de Gramenet una ciutat més intel·ligent, saludable, inclusiva, participativa, eficient, conservadora i protectora del medi ambient, en lluita contra la pobresa i per la igualtat d'oportunitats entre homes i dones. Moltes de les fites contemplades a l'EDUSI estan avui incloses en diversos ODS, particularment el 10 sobre "Reducció de les desigualtats" i els ODS 11, 13 i 15 ja citats. Unes altres iniciatives complementàries a l'EDUSI, com el Pla de Mobilitat Urbana aprovat el 2012, han contribuït també a millorar la qualitat de la infraestructura destinada a la mobilitat del vianant, la bicicleta i el transport públic de superfície. Juntament amb el Pla d'Acció per a la millora de la qualitat de l'aire, aprovat el 2015, es cobriren moltes de les fites avui contingudes en l'ODS 11.

Santa Coloma, "Bona Pràctica" de planificació urbana

La Diputació de Barcelona, a través de la seva Oficina d'Europa i Estratègia Internacional, publica "Planificació urbana integral. Aprenent d'Europa". Es tracta d'un manual perquè els ajuntaments de ciutats petites i mitjanes puguin estar millor preparats per als reptes urbans de la propera dècada i el nou període de finançament europeu 2021-2027. Dins de l'apartat de Bones Pràctiques s'ha inclòs el projecte EDUSI promogut per l'ajuntament de Santa Coloma de Gramenet, del qual es destaca la seva aposta per la sostenibilitat i la participació ciutadana a través d'un enfocament transversal.

La promoció de la igualtat real i efectiva entre homes i dones és un senyal d'identitat de la ciutat en el seu interès per aconseguir un model de desenvolupament més just i

inclusiu. Santa Coloma de Gramenet du a terme des de fa anys projectes vinculats amb fites avui incloses en l'ODS 4 "Igualtat de gènere". Alguns d'aquests projectes són pioners i de referència per a altres ciutats en la lluita contra les violències masclistes, contra la bretxa digital i l'apoderament de les dones. La punta de llança de l'estratègia en igualtat de gènere és La Ciba, un centre pioner a Espanya de recursos per a dones que ofereix eines per a la millora de la seva autonomia personal en tots els àmbits de la vida. És també un centre d'innovació i economia feminista amb espais de formació, de preparació per al món laboral, de naixement i acompanyament de projectes culturals i de creació d'una nova economia social, solidària i feminista.

Fruit del reconeixement de la tasca de Santa Coloma de Gramenet en aquest àmbit, la ciutat va acollir la VI Cimera Iberoamericana de les Agendes Locals de Gènere celebrada a l'octubre del 2022. La Cimera va ser un punt important de trobada entre organitzacions i governs de ciutats, pobles i països iberoamericans per posar en comú iniciatives per una societat més justa, sostenible i resilient.

El municipi també ha promogut accions que responen a la seva visió d'una ciutat inclusiva, especialment en aquells barris amb majors dificultats socials. Dins del programa "Iniciativa Urbana", dut a terme entre 2007 i 2013, es va desenvolupar el Pla de Barris i el Projecte d'Intervenció Integral de la Serra d'en Mena, orientats a millorar les condicions econòmiques, socials i mediambientals dels barris més desafavorits de la ciutat. Unes altres accions socials i de mediació per a la inclusió social van ser el Pla local per a la inclusió social van ser el Pla Local per a la Inclusió Social i el Pla de la Convivència Intercultural per a detectar, intervenir i prevenir situacions de vulnerabilitat amb l'objectiu de millorar la cohesió social. Totes aquestes accions estan recollides en diversos ODS, el particular l'ODS 10 i 11.

Santa Coloma de Gramenet, ciutat compromesa amb el desenvolupament social inclusiu

El 2022 l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet va ser qualificada com "excel·lent", per quart any consecutiu, en l'Informe de l'Associació Estatal de Directores i Gerents de Serveis Socials (ADGSSE), elaborat a partir de les dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques de 2021.

Segons es desprèn d'aquest estudi, l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet està entre els 52 ajuntaments de tot l'Estat que més inverteixen en polítiques socials i, per tant, assoleix la qualificació de "excel·lència en inversió social" que atorga el ADGSSE. Amb una inversió en serveis socials i promoció social, pressupostada el 2021 de més de 14 milions d'euros, Santa Coloma se situa entre els 3 ajuntaments catalans amb major inversió social juntament amb la capital catalana, Barcelona, i la capital del Maresme, Mataró.

La inversió municipal en polítiques socials per habitant el 2021 a Santa Coloma de Gramenet (122,95 €) és superior a la de ciutats com València, La Coruña, Saragossa, Valladolid i Burgos, capitals de província i de comunitat autònoma. A més, la inversió colomenca en aquest àmbit, triplica la de la majoria de municipis de l'altra gran àrea metropolitana de l'Estat, la de Madrid.

Aquesta presentació d'algunes de les actuacions més significatives de Santa Coloma de Gramenet en l'àmbit de la sostenibilitat serveix per entendre el context del que neix el compromís de la ciutat amb els principis de l'Agenda 2030 i els ODS; un compromís que ni és casual ni improvisat, sinó que està basat en una aposta decidida per crear un model de ciutat amb polítiques a favor de les persones, el planeta i la prosperitat.

El major exponent d'aquest compromís ha estat l'alineament del PAM 2020-2023 amb els ODS. Cal recordar que, en el Fòrum del PAM celebrat en 2020, es van consensuar 302 accions incloses en aquest "full de ruta" per consolidar el model de progrés social, econòmic i mediambiental del municipi. Aquestes accions estan alineades plenament amb els ODS. El capítol 6 presenta els resultats de la contribució del PAM als ODS, tant de forma directa com a través de les diferents sinergies que les seves accions estableixen amb uns altres ODS de manera indirecta.

L'alineament del PAM amb els ODS ha permès ampliar aquest procés a altres instruments de planificació i seguiment de les polítiques públiques de l'Ajuntament, en aquest cas a les Cartes de Serveis. Es tracta de do-

cuments públics a través dels quals l'Ajuntament estableix i comunica els serveis que ofereix i en quines condicions ho fa, així com les responsabilitats i els compromisos de prestar-los amb uns determinats estàndards de qualitat. L'Ajuntament també disposa d'altres Cartes de Serveis de suport intern destinades, bàsicament, als empleats i empleades municipals per facilitar-los l'exercici de les seves funcions.

Les Cartes de Serveis estan tenint especial incidència en els ODS següents:

ODS	Nombre de compromisos (*)
3. Bona salut	17
4. Educació de qualitat	30
8. Treball digne i creixement econòmic	35
9. Innovació i infraestructures	13
10. Reducció de la desigualtat	23
11. Ciutats i comunitats sostenibles	84
16. Pau i justícia	252
17. Aliances per als objectius mundials	24

(*) Els compromisos contribueixen de forma directa o indirecta establint sinergies com pot observar-se en l'ODS 16

Destaca l'impacte sobre l'ODS 16 "Pau i Justícia", principalment perquè les Cartes de Serveis incorporen compromisos adquirits per l'Ajuntament per la millora de la qualitat dels Serveis que ofereix a la ciutadania, molt en la línia amb el propòsit de l'ODS 16 pel que fa a la millora de les institucions per fer-les més eficaçes, responsables i inclusives a tots els nivells.

Tota la informació sobre la contribució dels principals instruments de planificació de l'Ajuntament als ODS es troba recollida en una eina innovadora, Infogovern³, la web ofi-

cial per al retiment de comptes del govern local. Amb Infogovern l'usuari/ària pot saber quines accions dels tres principals instruments destacats (PAM, Pacte Local i Cartes de Serveis) incideixen en els ODS. Cada acció/compromís disposa d'una fitxa amb la informació següent: nom de l'acció/compromís, tasques realitzades (fins 2021), nivell de compliment, impacte de la COVID-19 i ODS en què incideix directament o amb els quals produeix sinergia.

Un altre dels aspectes importants en matèria de planificació és l'alineament dels pressupostos municipals amb els ODS. Aquest procés es du a terme des del 2020 amb la preparació dels documents pressupostaris de l'Ajuntament des de l'enfocament ODS. El Departament de Serveis Econòmics ja ha dissenyat el pressupost de despesa per al 2023 així com per al període 2023-2026 (Figura 2). De major a menor percentatge adscrit, el grup conformat pels ODS 11, 4, 1 i 16 acumula el 52% dels pressupostos previstos per a l'esmentat període, seguit per l'integrat pels ODS 17, 10, 5 i 12 amb el 15%. Aquest capítol el tanquen els ODS 2, 3, 8 i 9 amb el 2,5% del pressupost previst per al període 2023-2026.

L'alineament dels pressupostos amb els ODS és potser el millor indicador de l'assumpció de l'Agenda ODS per part de qualsevol administració pública.

Figura 2: Distribució del pressupost 2023-2026 per ODS

Font: Ajuntament Santa Coloma de Gramenet

³ <http://infogovern.gramenet.cat/infogovern/>

Els ODS i l'Agenda Urbana a Santa Coloma de Gramenet

Mentre que l'Agenda 2030 proporciona el marc per a les polítiques de desenvolupament sostenible, la **Nova Agenda Urbana (NAU)** és el marc per a l'acció vinculada amb la consecució de l'ODS 11, per aconseguir que les ciutats siguin més inclusives, segures, resilients i sostenibles.

Els objectius de la NAU són amplis i ambiciosos tal i com es presenta en el seu "Decàleg d'Objectius":

1	6
2	7
3	8
4	9
5	10

FONT: www.aue.gob.es/que-es-la-aue

A més de treballar per assolir els ODS, Santa Coloma també està compromesa amb el 10 Objectius Estratègics de l'Agenda Urbana Espanyola l'Agenda Urbana de Santa Coloma que contempla:

4 grans reptes:
 Ciutat pròxima i sostenible,
 Ciutat Resilient i Saludable,
 Ciutat Inclusiva i Justa i Ciutat
 Innovadora i Atractiva;

14 línies estratègiques
 que es despleguen amb
 14 accions associades;

64 accions
 en cartera a desenvolupar
 a curt, mig
 i llarg termini.

L'Agenda Urbana de Santa Coloma és un dels projectes pilots impulsats pel Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana i visibilitzarà tot el potencial que conté l'Agenda Urbana Espanyola per treballar en les àrees urbanes de totes les dimensions.

L'Agenda Urbana de Santa Coloma suposarà un salt definitiu cap a una ciutat més habitable, verda, social i amb una mirada netament feminista.

FONT: agendaurbana.gramenet.cat

5. La resposta de Santa Coloma de Gramenet a la pandèmia de la COVID-19, una oportunitat per reforçar el compromís amb els ODS

Les crisis derivades de la pandèmia de la COVID-19 han posat de manifest el vincle tan significatiu entre la prestació de serveis públics locals i els sistemes de salut, però sobretot la importància que tenen aquests serveis per protegir les persones i fomentar la cura de tots i totes. La pandèmia ha estat particularment crítica perquè ha desvetllat profundes vulnerabilitats en les sistemes de salut i en els serveis essencials, així com la manca de preparació per a la crisi per part de molts governs, a tots els nivells. Però la pandèmia també ens deixa lliçons importants sobre com ha de preparar-se el futur de les ciutats en clau de recuperació i foment de la resiliència davant de pròximes crisis.

En primer lloc, la pandèmia ha posat de relleu la necessitat de desenvolupar ciutats i territoris que tinguin cura dels seus ciutadans/es i respectin els seus drets essencials d'accés a la salut pública, habitatge i serveis bàsics juntament amb prestacions socials adequades. La crisi també ha servit per demostrar

la necessitat de revisar el disseny urbà. Cada cop més governs locals comprenen la importància d'abordar les desigualtats, tant d'espai com socials, de proporcionar una distribució més equitativa dels serveis, de salvaguardar els mitjans de subsistència i de garantir espais públics oberts, activitats culturals i serveis per a la ciutadania.

Al mateix temps, la crisi de la COVID-19 ha posat de manifest la necessitat de millorar les condicions dels edificis i els habitatges i fer-los més accessibles i energèticament eficients, a l'igual que la necessitat de crear espais públics de qualitat per tenir cura tant de la salut física com de la mental. Finalment, la pandèmia ha servit per reivindicar models de producció i consum més sostenibles per a les ciutats com l'economia circular i els models de producció i consum basats en la proximitat ("km 0").

Des dels primers mesos de la pandèmia, l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet va adoptar les mesures al seu abast per mitigar l'impacte generat provocat pel virus de la COVID-19 en el municipi. Fruit de l'acord assolit amb els grups polítics del consistori, el juliol del 2020 es va acordar la posada en marxa del "Pacte Local per a la reconstrucció social, econòmica i cultural". Es tracta d'un acord que contempla les mesures necessàries per a la recuperació social, econòmica i cultura de la ciutat. El Pacte Local és el resultat de l'esforç comú i el diàleg per afrontar els reptes de la pandèmia, i s'implementa en l'actualitat en paral·lel amb el full de ruta de l'acció de govern continguda en el PAM 2020-23.

Les mesures incloses en el Pacte Local per a mitigar els efectes de la pandèmia s'alineen, a més, amb els ODS: el Pla incorpora 21 fites dels objectius de Nacions Unides entre les seves 106 mesures. Els ODS que més s'hi han vist impactats per les mesures del Pacte Local són els següents:

ODS	Nombre d'accions (*)
3. Bona salut	9
5. Igualtat de gènere	16
8. Treball digne i creixement econòmic	20
10. Reducció de la desigualtat	44
11. Ciutats i comunitats sostenibles	31
16. Pau i justícia	5

(*) Les accions contribueixen de forma directa o establint sinèrgies

El Pla, juntament amb la resta de les mesures contingudes en el PAM, ajudarà a abordar els desafiaments identificats durant la resposta de l'Ajuntament a la pandèmia i faran de Santa Coloma de Gramenet una ciutat més resilient, de manera que pugui enfrontar millor futures crisis de naturalesa similar. L'estratègia de recuperació de la ciutat és,

a més, coherent amb les recomanacions d'organismes internacionals com l'Organització Mundial de la Salut (OMS), que, en el seu manifest per una recuperació saludable de la pandèmia de la COVID-19, planteja la necessitat de transformar les nostres ciutats en espais més habitables i saludables.

També és coherent amb iniciatives com el Pacte Verd Europeu, el full de ruta per fer que la Unió Europea transiti cap un model de desenvolupament neutre en carboni, més eficient en l'ús dels recursos i més inclusiu des del punt de vista social i econòmic. De fet, el Pacte Verd representa una gran oportunitat perquè, a través de les millores en la planificació urbana i del transport, les ciutats siguin més habitables i saludables. En aquest sentit, el Pla d'Acció Local de l'Agenda Urbana de Santa Coloma de Gramenet, aprovat el setembre del 2022, és un exemple clar de la voluntat de la ciutat de caminar cap a un futur en clau de sostenibilitat, resiliència, inclusió i innovació. El Pla d'Acció de Santa Coloma de Gramenet és un dels projectes pilot de l'Agenda Urbana Espanyola impulsada pel Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (MITMA), i es planteja com una experiència transferible que pot orientar d'altres municipis en l'elaboració dels seus plans d'acció.

Targetes moneder per a beques menjador i activitat "Take away" per a famílies vulnerables

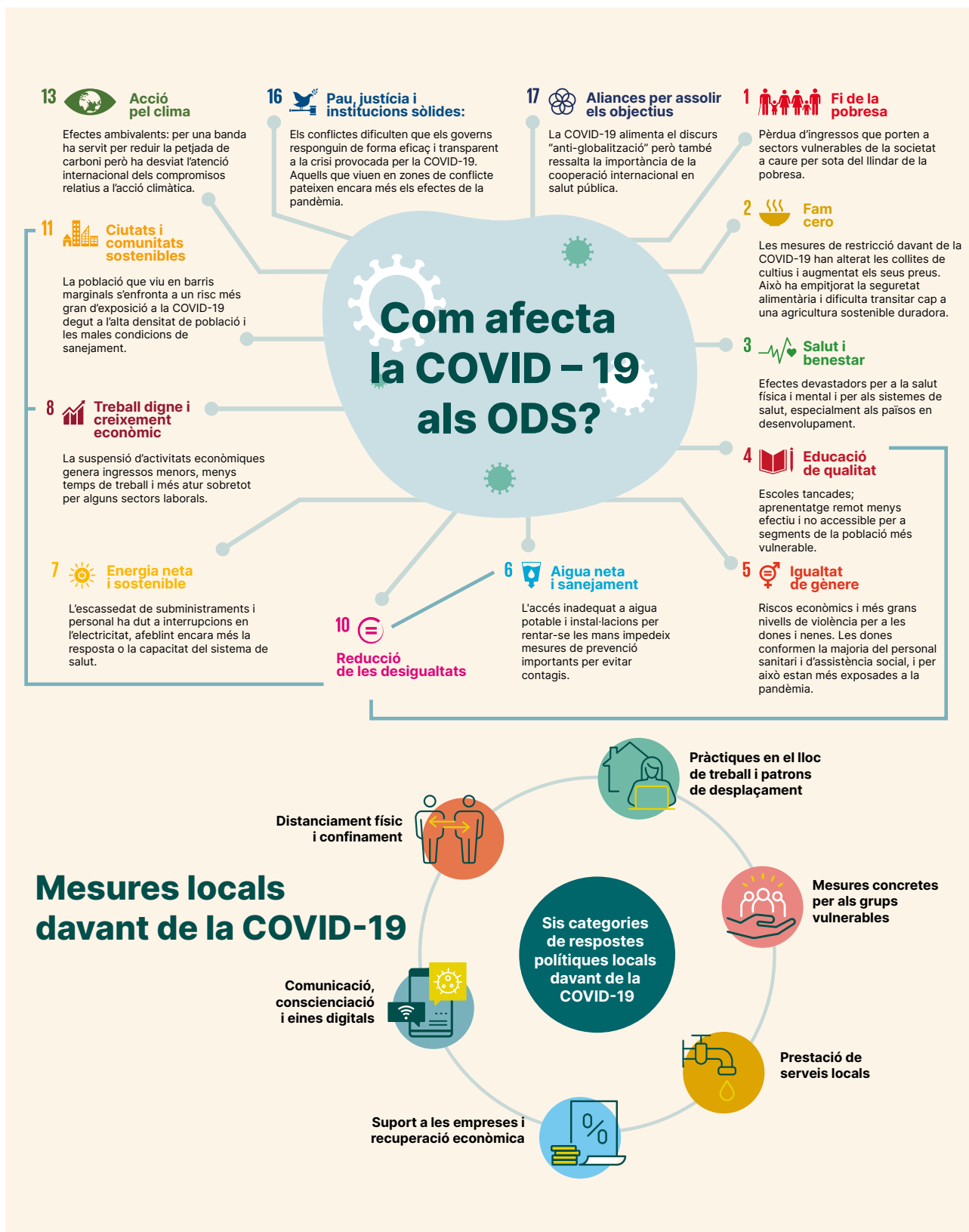
Durant els primers mesos de la pandèmia l'Ajuntament va reforçar la protecció social de famílies colomenques vulnerables, especialment amb actuacions que impactaren l'**ODS 1** sobre lluita contra la pobresa, l'**ODS 2** sobre seguretat alimentària i l'**ODS 10** sobre reducció de les desigualtats. Una de les iniciatives destacades és la gestió i entrega de 3.400 **"targetes moneder"** de CaixaBank, atorgades per la Generalitat de Catalunya per a famílies que ja tenien concedida una beca menjador per als seus fills i filles. Les targetes, carregades amb 40€ per alumne becat, van servir per adquirir aliments, productes de necessitats bàsiques i accedir a menjadors socials oberts durant la pandèmia.

La irrupció de la COVID-19 també va suposar un desafiament per a aquelles persones desfavorides o amb problemes de mobilitat que no podien cuinar i que es van veure afectades pel tancament de molts comerços de restauració. Amb la iniciativa **"Take away"** es van repartir a domicili 250 menús diaris durant el període de l'estat d'alarma (12 de març al 21 de juny del 2020), la qual cosa va suposar un total de 75.282 àpats per a les persones més vulnerables.

En resum, la crisi provocada per la COVID-19 ens reafirma en la importància de situar els ODS en el centre de les polítiques públiques

municipals. Santa Coloma de Gramenet ha entès que no pot ser aliena a aquest procés.

6. La contribució del Pla d'Actuació Municipal 2020-2023 als ODS

Aspectes generals de la contribució del Pla d'Acció Municipal als ODS

El Pla d'Acció Municipal (PAM) és el conjunt d'accions que el Govern de la ciutat du a terme en un període de temps establert. És el resultat d'un procés participatiu que recull les opinions i propostes de la ciutadania i estableix les accions que es consideren prioritàries per al període 2020-2023. El PAM ha realitzat a més l'esforç d'integrar els ODS en cadascun dels 6 eixos o objectius principals als quals contribueixen les accions prioritàries.

SANTA COLOMA AMB ELS ODS

Des de la seva adopció el 2020, el PAM ha contribuït als ODS alineats amb les accions dels seus 6 eixos. Aquesta contribució ha d'entendre's com variable ja que ve influïda

tant per factors externs (p.e. COVID-19) com interns (reorientació de les prioritats durant la fase d'emergència pandèmica, capacitat d'execució de les accions proposades, etc.), així com del període d'execució del PAM.

Els resultats presentats a continuació es basen en l'anàlisi de l'Informe d'avaluació 2020-2021 del PAM i permeten classificar la contribució als objectius de Nacions Unides en tres grans grups en funció del nombre d'accions que ja han impactat sobre els ODS o que ho estan fent en l'actualitat, així com el nombre d'accions que ho faran durant el període de vigència del PAM, per trobar-se o bé en un estat inicial d'execució o a punt d'implementar-se. Els tres grups inclouen els ODS ordenats en funció del nombre d'accions que han impactat o estan impactant en l'actualitat. Són els següents:

- ODS als quals les accions han contribuït de forma **EFFECTIVA**: en aquest grup s'inclouen les accions ja implementades vinculades amb els ODS 10, 11, 16 i 17.
- ODS als quals les accions contribueixen de forma **PROGRESSIVA**: en aquest grup s'inclouen les accions que, en el moment de l'elaboració d'aquest informe, s'estan executant i que contribueixen als ODS 1, 3, 4, 5, 8 i 9.
- ODS als quals les accions contribueixen de forma **INICIAL**: en aquest grup s'inclouen les accions que es troben en una fase inicial i que contribueixen als ODS 6, 7, 12, 13, 14, i 15.

La contribució del PAM als ODS

GRAU DE CONTRIBUCIÓ PROGRESSIVA

ODS	% accions impacte (nombre d'accions)	% accions impacte futur (nombre d'accions PAM)
5	8.2% (34)	2% (10)
4	7.7% (32)	2% (10)
9	7.2% (30)	4% (18)
8	7.2% (30)	2% (10)
3	2% (8)	1% (5)
1	0% (0)	0% (0)

La taula 1 presenta el percentatge d'accions (així com el seu nombre absolut) que ja han impactat o ho faran en un futur sobre el total de les accions contingudes en els 6 eixos:

Taula 1: Classificació dels ODS en funció del percentatge d'accions que han impactat sobre ells o ho faran en el futur

GRAU DE CONTRIBUCIÓ INICIAL

ODS	% accions impacte (nombre d'accions)	% accions impacte futur (nombre d'accions PAM)
12	4% (15)	1% (3)
15	3% (13)	0.2% (1)
6	1.7% (7)	0.5% (2)
7	1.4% (6)	2% (7)
13	1% (5)	1% (3)
14	0.5% (2)	0% (0)

GRAU DE CONTRIBUCIÓ EFECTIVA

ODS	% accions impacte (nombre d'accions)	% accions impacte futur (nombre d'accions PAM)
11	21% (88)	6% (23)
17	20% (83)	7% (28)
10	19% (80)	5% (19)
16	16% (68)	3% (12)

Les tres categories amb què es du a terme l'anàlisi de l'impacte del PAM en els ODS inclouen les accions amb contribució directa o neta al ODS. El concepte de contribució directa no sempre és fàcil de delimitar, degut principalment a la interconnexió que existeix entre els diferents ODS. Com a aproximació metodològica, aquesta anàlisi considera que la contribució d'una actuació del PAM a un ODS és directa quan existeix un alineament entre l'objectiu o objectius principals de l'actuació i l'ODS en concret, sense perjudici de què existeixin uns altres objectius de menor prioritat o indirectes als quals l'acció contribueixi, qüestió que passem a descriure en el paràgraf següent.

Efectivament, la conceptualització de desenvolupament sostenible que realitza l'Agenda 2030, a través de 17 ODS, es fonamenta en les externalitats positives que es produeixen entre els ODS, de forma que el desenvolupament sostenible és un concepte més ampli que incorpora en la seva consecució aquestes sinergies. Això vol dir que, a més dels efectes directes o immediats que produeixen les accions de cadascun dels agents participants - en aquest cas, les àrees de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet - cal contemplar els efectes indirectes que s'estenen més enllà de la contribució directa de l'acció que es dugi a terme. En aquest sentit, cal assenyalar que les accions del PAM no només estan vinculades direc-

tament amb ODS específics, sinó que estableixen relacions de sinergia amb d'altres. En aquest cas, l'anàlisi permet identificar els ODS amb els que les accions del PAM estableixen un major nombre de sinergies. Per ordre d'importància són els següents: ODS 10, 1, 3, 13 i 11.

La majoria de les sinergies se centren en els 3 ODS que millor simbolitzen l'esforç de l'administració pública local per mitigar l'impacte de la pandèmia de la COVID-19: la prestació d'ajuts a través dels serveis socials; les mesures d'inclusió social, econòmica i política de totes les persones; i les accions relacionades amb el suport a la vacunació i al manteniment de les mesures de seguretat per a la població durant la fase més aguda de la pandèmia.

La contribució dels eixos del PAM als ODS

El PAM 2020-2023 s'articula en 6 eixos temàtics, amb objectius específics i accions que contribueixen a l'assoliment d'aquests. El PAM també identifica quins ODS seran impactats al llarg del seu període de vigència a través de l'alineament de les accions de cada eix amb els objectius de Nacions Unides. Aquesta secció presenta tant la contribució directa com les sinergies de les accions de cada eix amb els ODS. Aquesta informació es resumeix en 6 taules: una per cada eix del PAM.

ODS	Nº accions sinèrgiques	% total accions PAM
10 REDUCCIÓ DE LES DESIGUALTATS	50	12%
1 FI DE LA POBRESA	40	10%
3 SALUT I BENESTAR	38	9%
13 ACCIÓ PEL CLIMA	26	6%
11 CIUTATS I COMUNITATS SOSTENIBLES	20	5%

Eix 1

“Reducció de les desigualtats”

(nombre total d'accions =114)

ODS més impactats	Nombre d'accions que impacten	% sobre total accions de l'eix	Nombre de sinergies	% sobre total accions de l'eix
10	57	50%	23	20%
17	32	28%	0	0%
11	23	20%	3	3%
3	12	11%	15	13%
1	0	0%	28	25%

Nota: Els percentatges no són exactes ja que una mateixa acció pot estar vinculada a més d'un ODS, tant de manera directa com establint sinergies.

L'eix de reducció de les desigualtats ha focalitzat principalment el seu impacte en dos ODS, el 10 o el 17. Ambdós cobreixen pràcticament el 80% del total de les accions programades en el PAM per a cada temàtica. Les accions d'aquest eix s'han dirigit principalment a mitigar les conseqüències de la pandèmia i, en aquest sentit, les accions de serveis socials, la creació de nous ajuts en el marc de la COVID-19 i la intensificació dels mecanismes ja existents de suport a la ciutadania més vulnerable, justifiquen la preeminència de l'ODS 10. En aquest marc, ha estat imprescindible augmentar la coordinació entre els diferents departaments i treballar en estreta col·laboració amb les entitats de la ciutat per dur a terme moltes d'aquestes accions, cosa que reforça l'ODS 17. Aquestes accions inclouen el suport a la campanya de vacunació de la COVID-19 i el manteniment de les mesures de seguretat per evitar majors contagis (ODS 3), així com la creació d'una agenda cultural de la ciutat i el foment de l'esport o les tasques en favor de la memòria històrica i de la cooperació per al desenvolupament i la solidaritat (ODS 17).

També cal destacar el treball de cura de les persones grans, especialment durant els primers mesos de la pandèmia de la COVID-19. Actualment, el servei de teleassistència coordinat a nivell municipal compta amb més de 3.000 usuaris/àries, mentre que el Servei d'Atenció Domiciliària (SAD) dona servei a més de 600 persones grans amb mobilitat reduïda. Pel que fa a l'ODS 11 sobre ciutats i comunitats sostenibles, amb la creació de l'OLH (Oficina d'Habitatge Local) s'atén prop de 4.000 expedients l'any i es compta amb un Punt d'Atenció Energètica (PAE) que atén unes 2.000 persones anualment.

En matèria d'habitatge, s'han dut a terme importants promocions d'habitatge social adquirit per mitjà de negociacions amb la Sociedad de Gestión de Activos Procedentes de la Reestructuración Bancaria (SAREB). També s'ha realitzat la construcció d'habitatges dotacionals per a la gent gran a l'antiga escola Miguel Hernández, així com al Complex Oliveres amb habitatges per a joves (projecte en fase inicial).

Programa municipal “El menjador de l’escola a l’abast de tothom”, una mesura de protecció social per a la població escolar infantil

El programa municipal de beques menjador “El menjador de l’escola a l’abast de tothom” es va posar en marxa el 2013 amb l’objectiu de donar suport a les famílies, ajudant-les amb la conciliació econòmica i laboral, i forma part del pla estratègic del govern municipal. Des de l’Ajuntament no es posa un límit a aquesta inversió, de manera que totes les famílies que compleixen els requisits tenen la beca menjador per als seus fills/es. Un total de 4.247 alumnes de Santa Coloma de Gramenet d’educació infantil i primària (el 43% de l’alumnat) va rebre una beca de menjador en el curs 2021/2022 gràcies a fons econòmics de l’Ajuntament i de la Generalitat de Catalunya. D’aquests, 3.888 nens i nenes compten amb una beca del 100% del cost del menjador, mentre que 359 obtenen una complementària. El cost d’una beca de menjador és de 6,33 € al dia de mitjana i inclou l’àpat i el servei de monitorització al migdia. Des del 2013 s’han aportat més de 14.000.000 € a aquest programa. Durant aquest període, s’ha incrementat en un 77% el nombre d’alumnes beneficiats gràcies a l’ampliació del topall d’ingressos requerit per unitat familiar.

Una altra de les finalitats del programa municipal de beques menjador és promoure els hàbits d’alimentació saludable en aquesta etapa escolar. Un estudi de la Sociedad Española de Dietética y Ciencias de la Alimentación (SEDCA) demostra que una bona alimentació influeix positivament en el desenvolupament cognitiu i en el rendiment escolar dels i les alumnes. A més, és un dels pilars de la prevenció de malalties (obesitat, diabetis...). En aquest sentit, cada cop es més important el paper dels menjadors escolars i dels educadors/ores. Aquest programa municipal compleix també amb els estàndards que estableix l’Organització Mundial de la Salut (OMS).

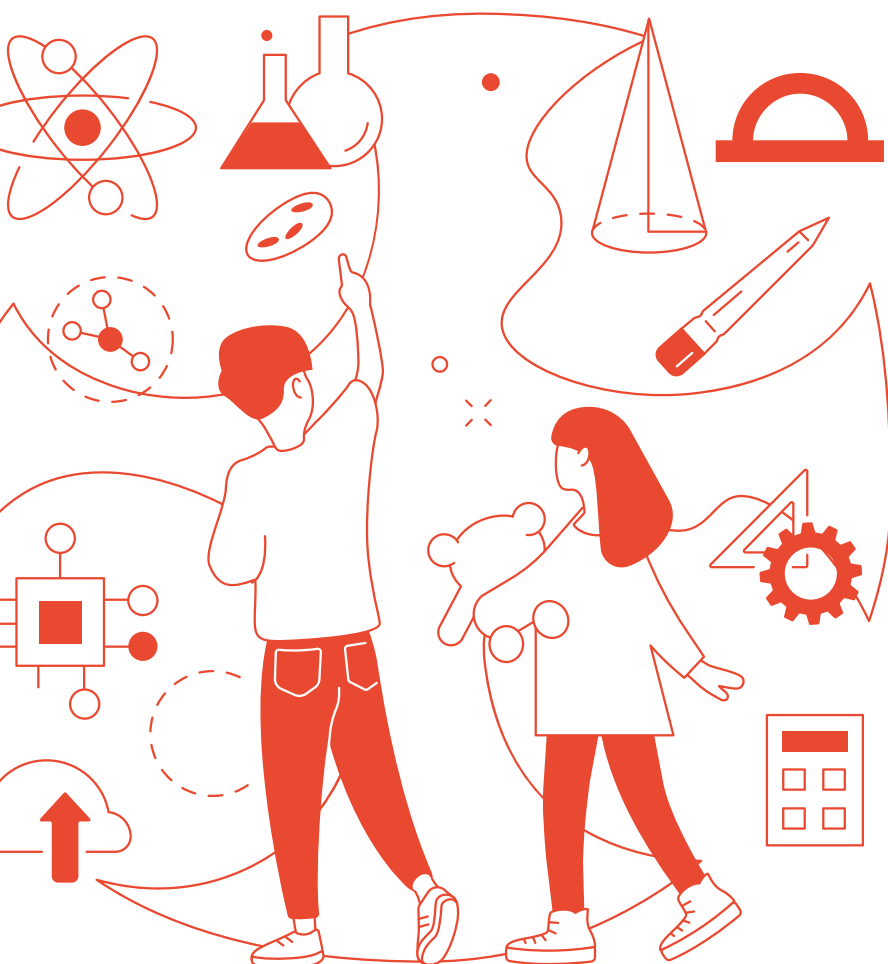

Eix 2: “Educació de qualitat” (nombre total d'accions =43)

ODS més impactats	Nombre d'accions que impacten	% sobre total accions de l'eix	Nombre de sinergies	% sobre total accions de l'eix
4	24	56%	2	5%
10	13	30%	4	9%
17	13	30%	2	5%

Nota: Els percentatges no són exactes ja que una mateixa acció pot estar vinculada a més d'un ODS, tant de manera directa com establint sinergies.

L'ODS 4 sobre “Educació de Qualitat” és el principal objectiu impactat, amb més de la meitat de les accions de l'eix alineades amb aquest. El PAM combina accions per a l'orientació i lluita contra l'abandó dels estudis i de millora dels espais educatius escolars, sense oblidar que els esforços de l'Ajuntament van adreçats a garantir els drets educatius dels nens, les nenes, els i les joves de la ciutat, per la qual cosa es contribueix a la igualtat d'oportunitats (ODS 10) des de les edats més primerenques.

Un dels objectius importants en aquest àmbit és la millora de la qualitat de totes les etapes educatives, especialment la de 0 a 3 anys. El 2021 l'Ajuntament es va fer càrrec de la gestió de les 8 escoles infantils, optimitzant-ne els recursos públics i dotant d'estabilitat laboral a les treballadores d'aquests centres. En aquesta nova etapa es podrà garantir la prestació del mateix servei en totes les escoles bressol amb una gestió unificada. D'altra banda, els centres podran avançar en el treball en xarxa compartint propostes educatives i bones pràctiques. La gestió municipal directa facilitarà la integració de nens i nenes amb necessitats educatives o socials especials.

Santa Coloma de Gramenet: ciutat educadora

Santa Coloma de Gramenet és una ciutat compromesa amb l'objectiu de garantir una educació inclusiva i de qualitat per a tothom i al llarg de la vida. Una educació que actuï com a motor de desenvolupament, tant personal com col·lectiu, i que permeti transformar les ciutats en espais més justos, solidaris i interculturals. Amb aquesta finalitat, l'Ajuntament compta amb diversos programes educatius com el "Programa de reutilització de llibres de text i projectes d'innovació educativa"⁴ per a ensenyament de segon cicle d'educació infantil, educació primària i educació especial, i que permet que els centres disposin d'un fons de llibres i material didàctic. A més d'aportar un important estalvi econòmic a les famílies, fomenta uns valors educatius que fan que l'alumne respecti més el seu material, pensant en què un altre company/a l'utilitzarà, i que ha de tornar-lo en condicions. El foment d'aquests valors a l'alumnat i a les seves famílies ha possibilitat que els centres educatius de Santa Coloma hagin adquirit, a més de llibres de text, material didàctic complementari.

D'altra banda, el programa "Santa Coloma GO!, un projecte de Ciutat Orientadora"⁵ té com a objectius principals afavorir l'èxit educatiu i la prevenció de l'abandonament escolar prematur. El seu enfoc es basa en una proposta participativa amb els recursos existents en el territori: centres educatius, serveis de joventut, entitats joves, etc. amb accions adreçades tant als i les joves (per exemple, amb jornades de portes obertes on s'informa l'alumnat de 4t d'ESO i Batxillerat de l'oferta i de les sortides professionals i acadèmiques als centres educatius de la ciutat), als professors/ores (per exemple, amb jornades per als equips directius, orientadors/ores i psicopedagogs/ogues dels centres educatius, per compartir mapes de recursos educatius de la ciutat) i a les famílies, amb un servei d'orientació individualitzada per donar suport a la tasca que es realitza des dels instituts del municipi.

Santa Coloma de Gramenet també atorga molta importància a l'educació ambiental. Ecometròpoli és el Centre d'Educació Ambiental municipal situat al Pavelló Montserrat del Recinte Torribera. És un espai que pretén apropar la natura i la ciència a la ciutadania a través d'activitats d'educació ambiental. Ecometròpoli⁶ ha dissenyat un programa educatiu que pretén augmentar el nivell d'informació i formació de la ciutadania que visita i gaudeix sovint de l'entorn natural de Santa Coloma de Gramenet, la Serralada de Marina i el Parc Fluvial del Besòs, ambdós espais verds de referència del municipi. L'oferta d'activitats permet treballar sobre diversos eixos temàtics: medi natural, la recuperació ecològica del Riu Besòs, la protecció i recuperació de la biodiversitat urbana i autòctona, el desenvolupament de l'agricultura urbana i dels horts urbans, l'eficiència energètica a les llars i l'adaptació al canvi climàtic, i la mobilitat sostenible i segura. Santa Coloma també compta amb un Aula ambiental (Aula Isabel Muñoz a Can Zam) i dues jugateques ambientals per a aquestes mateixes finalitats.

Un altre exemple de bona pràctica en aquest eix el constitueix la xarxa de camins escolars promoguda el 2021. La xarxa té com a objectiu proporcionar a l'alumnat itineraris segurs i còmodes en els trajectes de casa a l'escola, amb agents de suport educatiu que vetllen per la seguretat a les entrades i les sortides de les escoles. A més, es combina amb el programa "Porta Amiga" format per comerços i equipaments on els nens i nenes poden acudir si tenen algun incident de camí a les seves escoles. De moment, s'han implantat camins escolars al voltant de 10 escoles colomenques.

⁴ <https://www.gramenet.cat/ajuntament/arees-municipals/educacio/projectes-educatius/reutilitzacio-llibres-de-text-i-projectes-dinnovacio-educativa/>

⁵ <https://www.gramenet.cat/ajuntament/arees-municipals/educacio/etapes-educatives-i-ensenyaments/ensenyaments-postobligatoris-educacio-al-larg-de-la-vida/orientacio-academica-i-ara-que-estudio/>

⁶ <https://www.gramenet.cat/ajuntament/arees-municipals/medi-ambient/ecometropoli/>

Eix 3

“Gènere i ciutat”

(nombre total d'accions =51)

ODS més impactats	Nombre d'accions que impacten	% sobre total accions de l'eix	Nombre de sinergies	% sobre total accions de l'eix
5	34	67%	0	0%
17	22	43%	0	0%
10	4	8%	8	16%

Nota: Els percentatges no són exactes ja que una mateixa acció pot estar vinculada a més d'un ODS, tant de manera directa com establint sinergies.

L'ODS 5 sobre “Igualtat de gènere” és el principal objectiu impactat amb el 67% de les accions contingudes en l'Eix 3 sobre “Gènere i ciutat”. Sens dubte, la consolidació de La Ciba com espai de referència de les polítiques d'igualtat ha contribuït significativament als principals avenços en aquest eix del PAM. Un treball que, a més, s'ha fet de manera col·laborativa, consolidant les aliances amb entitats de dones de la ciutat (ODS 17), fet que ha permès acollir diverses iniciatives i actes de les associacions de dones feministes, així com visibilitzar - les als diferents espais públics de la ciutat.

La Ciba, espai de recursos per a dones, innovació i economia feminista

La Ciba és un centre de recursos per a dones destinat a posar al seu abast eines per a la millora de la seva autonomia personal en tots els àmbits de la vida. Es troba localitzat a l'antiga fàbrica Ciba de la ciutat i la seva restauració suposa tota una fita més en la regeneració urbana d'un punt estratègic de la ciutat, com és la façana del Besòs. La Ciba es va inaugurar el març de 2020, oferint un recurs específic amb instal·lacions i serveis de més de 3.000 m² i que comptarà amb 8.000 m² un cop finalitzada la rehabilitació total de l'edifici, prevista per al març del 2023. Es tracta d'un equipament públic de referència per a les dones de Santa Coloma de Gramenet i del seu entorn, així com un pol d'innovació, d'igualtat i de creació feminista, en la línia d'iniciatives com la fàbrica de creació Fabra i Coats⁷, la *Fàbrica de Creació de Barcelona* o *The women's building*⁸, un centre comunitari d'art i educació sense ànim de lucre dirigit per dones i ubicat a San Francisco, Califòrnia, que advoca per l'autodeterminació, la igualtat de gènere i la justícia social.

Un objectiu especialment important de La Ciba és el de contribuir a la millora de l'ocupabilitat de les dones de Santa Coloma de Gramenet en el món del treball i el de convertir-se en un centre arrelat a la ciutat, que contempli la realitat sociològica de les dones i de la població del municipi i que acompanyi els processos d'autonomia personal amb l'apoderament econòmic. Es tracta d'una aposta decidida per actuacions que incloguin tant la dimensió personal (reconeixement) com la material (redistribució). A més d'acompanyar les dones en el seu apoderament cap al món del treball a través del programa "Foment de l'Economia Social, Solidària i Feminista"⁹, La Ciba ofereix uns altres serveis com són el Centre d'Informació i Atenció Integral a les Dones (CIRD)¹⁰, la "Ciutat Universitària i *gender equality*"¹¹, un nou *hub* de coneixement que apropi a la ciutat i a la universitat en matèria de transversalitat de gènere, i les "Iniciatives per a la Innovació"¹², que inclouen espais de coworking, tallers per a la creació, aules de formació així com el "*Fab Lab*", un espai de producció d'objectes físics a escala personal

La
CIBA

⁷ <https://www.barcelona.cat/fabraicoats/es>

⁸ <https://womensbuilding.org/>

⁹ <https://laciba.gramenet.cat/es/servicios/fomento-de-la-economia-social-solidaria-y-feminista/>

¹⁰ <https://laciba.gramenet.cat/es/servicios/centro-de-informacion-y-atencion-integral-a-las-mujeres-cird/>

¹¹ <https://laciba.gramenet.cat/es/servicios/ciudad-universitaria-gender-equality/>

¹² <https://laciba.gramenet.cat/es/servicios/iniciativas-para-la-innovacion/>

Eix 4

“Acció climàtica”

(nombre total d'accions =36)

ODS més impactats	Nombre d'accions que impacten	% sobre total accions de l'eix	Nombre de sinergies	% sobre total accions de l'eix
11	18	50%	4	11%
15	9	25%	2	6%
13	6	17%	6	17%

Nota: Els percentatges no són exactes ja que una mateixa acció pot estar vinculada a més d'un ODS, tant de manera directa com establint sinergies.

L'eix “Acció climàtica” ha centrat la meitat de les seves accions en fer una ciutat més saludable, verda i inclusiva (ODS 11) a través de la naturalització d'espais verds, la plantació de vegetació de baix consum o l'ampliació de les zones de jocs inclusius i per al foment de la salut. La resta de les intervencions se centren en adaptar-se al canvi climàtic amb projectes com la “Ciutat termal”, les “Cobertes verdes” i la realització de la transició cap a models de consum energètic sostenibles amb la implementació de cobertes fotovoltaiques en el municipi, entre altres accions contingudes en el Pla d'Acció per l'Energia Sostenible 2020-2040 (ODS 13 i 15).

Pel que fa a l'ODS 13 sobre “Acció climàtica”, la ciutat ha posat en marxa iniciatives per a la reducció de les emissions de CO₂, instaurant l'obligació de circular a 30 km/h per al trànsit rodat. A més, s'estan instaurant “barris de vianants” (zones delimitades de preferència per als i les vianants) a l'interior de

les quals la mobilitat a peu és prioritària. Els cinc barris de vianants existents i programats en l'actualitat es delimiten a la ciutat no només per a la reducció de la contaminació atmosfèrica i acústica derivada del trànsit, sinó que també contribueixen a millorar la seguretat vial amb la limitació de la velocitat màxima de circulació a 20 km/h i la reducció del trànsit de pas per l'interior d'aquestes zones.

Pel que fa a l'ODS 14 “Vida submarina” i a l'ODS 15 “Vida d'ecosistemes terrestres”, l'Ajuntament ha posat en marxa el “Refugi de biodiversitat del Riu Besòs a Santa Coloma de Gramenet”, un projecte centrat en la renaturalització de l'espai fluvial de la conca del Riu Besòs, ubicat entre dos espais naturals protegits: Collserola i la Serra de Marina. La regeneració ambiental, la recuperació de fauna i flora, la retirada d'espècies exòtiques i el control de l'ús públic dels espais defineixen la iniciativa.

'Santa Coloma, ciutat termal'

El descobriment el 2014 d'aigües freàtiques calentes d'alta qualitat i que ocupen més de 50 hectàrees ha convertit Santa Coloma de Gramenet en un dels pocs entorns urbans consolidats a Europa amb un recurs d'aigua termal d'aquestes característiques i obre, al mateix temps, un gran ventall de possibilitats per a la ciutat, especialment per aprofitar aquest aigua per a la calefacció i proporcionar aigua calenta als equipaments públics. Es calcula que aquesta xarxa de clima abastirà uns 45 equipaments i un centre lúdic-termal junt al Parc de Can Zam, amb una despesa energètica anual de més de 10.000 megawatts hora i un estalvi anual de més de 800.000 €. A més, el municipi s'ha adherit el 2022 a l'Associació de Viles Termals de Catalunya. La finalitat d'aquesta associació és la de col·laborar per un desenvolupament sostenible del termalisme des dels àmbits competencials turístic, sanitari, social, cultural i mediambiental que siguin d'interès local. Es calcula que el 2025 Santa Coloma de Gramenet haurà fet un gran pas endavant en la seva consolidació com a ciutat termal, promouent des de la proximitat un benestar sostenible per a la seva ciutadania.

Eix 5

“Ciutats i comunitats sostenibles”

(nombre total d'accions =123)

ODS més impactats	Nombre d'accions que impacten	% sobre total accions de l'eix	Nombre de sinergies	% sobre total accions de l'eix
11	62	50%	15	12%
8	26	21%	0	0%
9	26	21%	0	0%
10	23	19%	13	11%
16	23	19%	0	0%
3	1	1%	22	18%

Nota: Els percentatges no són exactes ja que una mateixa acció pot estar vinculada a més d'un ODS, tant de manera directa com establint sinergies.

La meitat de les accions d'aquest eix han contribuït a l'ODS 11. Es tracta de millores en matèria d'urbanisme, mobilitat sostenible i habitatge - en particular, l'habitatge social - amb un enfoc que promou la igualtat d'oportunitats (ODS 10) entre els veïns i veïnes per accedir a habitatges dignes. Una altra acció destacable a l'ODS 11 és el Pla per a la millora del Civisme, resultat del treball continu realitzat per l'Ajuntament en matèria de civisme i convivència durant els mandats anteriors, en col·laboració amb les entitats ciutadanes i la ciutadania a títol individual. Les 38 accions contingudes en el Pla estan adreçades a la promoció de la cultura cívica a la ciutat, a través d'una línia pedagògica i educativa basada en la responsabilitat personal i col·lectiva cap al respecte a les persones i a l'entorn i a l'espai públic de la ciutat.

També s'han realitzat molts esforços per donar suport al comerç local (ODS 8) a superar la crisi amb mesures destinades a mitigar l'impacte de la COVID-19, en aquest cas destinant 700.000 € i grames extra a subvencions, a més de reduir les taxes a les terrasses dels bars i als paradistes dels mercats no sedentaris. Igualment, la moneda local grama ha servit per a la promoció de criteris socials i solidaris des dels comerços, la contribució a la posada en marxa d'una plataforma de compres online, i ajuts específics a la digitalització (ODS 9).

Finalment, la ciutat està fent esforços significatius en relació a l'ODS 16, els més destacables en matèria de seguretat i civisme. En aquest sentit, s'ha ampliat la plantilla de la policia local i s'ha posat en marxa la Unitat de Suport i Intervenció Ràpida (USIR), creada el juliol del 2019 com element de seguretat ciutadana i de proximitat.

Santa Coloma de Gramenet, ciutat que tendeix a l'objectiu de “residus cero”

El Pla Local de Residus de la ciutat du a terme diverses campanyes de gestió sostenible de residus, en concret de conscienciació ciutadana per a la reducció de l'ús dels plàstics. Campanyes com “A Santa Coloma fugim dels plàstics” o “Santa Coloma vol residus cero” apel·len a la ciutadania a reciclar i minimitzar la generació de nous residus per combatre el canvi climàtic i protegir el medi ambient, i animar-los a què escullin un consum racional i sostenible per aconseguir una ciutat més saludable d'acord amb la nova normativa europea vigent que redueix la fabricació i usos dels plàstics a la vida quotidiana. Cada habitant de Santa Coloma de Gramenet genera cada any 386 kg de residus, un 11% dels quals són envasos de plàstic. A més, l'Ajuntament de la ciutat s'ha adherit a la Setmana Europea de la Prevenció de Residus, l'objectiu de la qual és dur accions de sensibilització a totes les ciutats europees sobre la necessitat de reduir els residus.

El model de millora dels barris de Santa Coloma de Gramenet, pioner a nivell estatal

Iniciat el 2016, el Pla “Renovem els barris” consisteix en la renovació amb suport públic de 32 edificis d'habitatges privats al carrer Pirineus de la ciutat. Es tracta d'una experiència pionera a nivell estatal pel que fa a la reforma de comunitats d'habitatges de veïns i veïnes amb mediació i impuls públic, que s'ha estès a altres zones de la ciutat. És el primer cop que un ajuntament assumeix les funcions d'organització de la rehabilitació d'edificis privats - façanes, cobertes, patis, condicionament tèrmic o de tots aquells espais comuns que necessiten actualització -, i, al mateix temps, facilita totes les condicions necessàries - econòmiques i de projecte - perquè la comunitat de veïns i veïnes pugui pagar tranquil·lament la reforma i que aquesta es faci en plenes garanties.

La Federació de Municipis de Catalunya (FMC) ha valorat el Pla com “una aportació innovadora i de qualitat a la temàtica de l'habitatge”, que ha estat fins i tot copiada per l'Àrea Metropolitana de Barcelona. Per aquest motiu, ha passat a integrar-se al Banc de Bones Pràctiques (BBP) del Govern Local, un servei impulsat per la FMC i la Fundació Carles Pi i Sunyer d'estudis autonòmics i locals amb els ajuntaments de més de deu mil habitants de Catalunya, que identifica i difon experiències innovadores de govern i gestió municipal.

Grameimpuls: abordant els ODS de manera sinèrgica

Grameimpuls és l'empresa de l'Ajuntament que des del 1989 desenvolupa i implementa polítiques actives d'ocupació en l'àmbit local i la promoció econòmica local. Les seves activitats generen multitud de sinèrgies amb diversos ODS, entre els que destaquen:

- **“Educació de qualitat”** (ODS 4): Grameimpuls implementa i desenvolupa cursos vinculats a les polítiques actives d'ocupació.
- **“Salut i benestar”** (ODS 3): es contribueix indirectament a una millora de la salut i el benestar de les persones, especialment en el pla emocional, en disposar d'opcions de formació i laborals.
- **“Igualtat de gènere”** (ODS 5): Un dels principals objectius de Grameimpuls és la reducció de l'escletxa de gènere a través d'accions formatives enfocades a les dones.
- **“Consum i producció responsables”** (ODS 12): el nou pla estratègic de Grameimpuls recull el concepte d'economia verda, tot incloent-hi accions per a la promoció de l'economia sostenible i circular.

Eix 6 “Aliances per assolir els objectius”

(nombre total d'accions =48)

ODS més impactats	Nombre d'accions que impacten	% sobre total accions de l'eix	Nombre de sinergies	% sobre total accions de l'eix
16	32	67%	0	0%
17	24	50%	0	0%

Nota: Els percentatges no són exactes ja que una mateixa acció pot estar vinculada a més d'un ODS, tant de manera directa com establint sinergies.

Aquest eix incideix en dos ODS clau per a la millora de la qualitat institucional i l'eficiència en la prestació de serveis públics (ODS 16), i de la relació de l'Ajuntament amb la ciutadania en general i amb els agents econòmics i socials, en particular a través de processos de participació (ODS 17).

Pel que fa a l'ODS 16, l'Ajuntament ha millorat el seu nivell de transparència amb accions com la publicació de l'agenda de l'alcalde, la millora dels circuits de comunicació municipal, o la posada en marxa de noves eines a l'Oficina d'Informació i Atenció a la Ciutadania. Respecte a la relació de l'Ajuntament amb els veïns i veïnes de la ciutat i el reforç de les seves aliances amb diferents agents de la ciutat (ODS 17), aquests s'han vist intensificats amb accions posades en marxa, com per exemple, pel Consell de

la Infància, que ha continuat essent el centre de la participació dels nens i nenes en la vida de la ciutat. També cal destacar la participació de l'Ajuntament en els actes de “Barcelona, capital mundial de l'alimentació sostenible” juntament amb la universitat, o el contacte permanent amb les entitats de dones de la ciutat, que ha permès la col·laboració i acollir diverses iniciatives i actes de les associacions de dones feministes.

Les aliances amb el món universitari han adquirit una importància més gran en els darrers anys. A més de ciutat universitària - més de 3.000 alumnes estudien en algun dels més de 20 graus, postgraus i màsters que s'ofereixen al campus universitari-, Santa Coloma s'ha convertit en seu d'un campus d'excel·lència internacional referit a la nutrició que en aquests moments acull estudis de

dietètica i alimentació oferts per la Universitat de Barcelona i la UNED.

La ciutat també acull una Escola de Restauració al recinte Torribera, que compta amb una vinya experimental i un hivernacle. Amb l'objectiu de reforçar encara més el campus universitari, l'Ajuntament durà a terme obres per ampliar les places de matriculats amb un

nou aulari amb capacitat per 1.000 alumnes i una planta tecnològica. Totes aquestes accions formen part d'una aposta estratègica de la ciutat per crear les condicions idònies per al desenvolupament de noves tècniques d'alimentació de proximitat i sostenible, on la innovació i la transferència de coneixement siguin la base sobre la que desenvolupar el futur del campus universitari.

El Pompeu Lab: un espai de cocreació i reflexió ciutadana

Santa Coloma de Gramenet compta amb una àmplia xarxa de recursos participatius com són els centres cívics, casals, centres de joves i altres entorns de contacte amb la ciutadania. A més d'això, i en concordança amb les noves tècniques participatives que ja estan adoptant molts municipis, l'Ajuntament ha creat una "casa de la participació" que doni sortida a la creativitat ciutadana en favor de la mateixa ciutat. El Pompeu Lab pretén ser un espai de convivència i posada en comú, a través de la innovació social i utilitzant les noves tecnologies per apoderar la ciutadania, fomentar els valors del treball en equip, la solidaritat i reivindicar la idiosincràsia de Santa Coloma de Gramenet.

El Pompeu Lab neix també amb la finalitat d'apoderar els ciutadans i ciutadanes a través de noves tècniques i metodologies per augmentar el seu nivell d'implicació amb la ciutat, obrint la participació als sectors més allunyats del dia a dia de les polítiques de ciutat i contribuint també a la superació de l'escletxa digital, amb continguts específics adaptats a les diferents etapes de la vida. A més, ofereix activitats a través de tècniques participatives basades en el *brainstorming* i la ludificació, eines idònies per realitzar "pluges d'idees", "mapes mentals" i treballs creatius. Es tracta, en definitiva, d'un espai veïnal de trobada i suport a persones i entitats d'interès general.

A més, el *Making Lab* és un laboratori de fabricació digital, dotat amb tecnologia d'impressió 3D, retalladora làser i plotter per treballar amb vinils lliures de PVC. Acull normalment cursos de formació, disseny i capacitació digital a més de tallers de producció i muntatge basats en la robòtica, els circuits electrònics i la generació d'energies renovables per a totes les edats

7. Conclusions i reptes pendents

L'Agenda 2030 es troba molt present en l'acció política de l'Ajuntament. El compromís a nivell municipal en aquest sentit ha estat constant, fins i tot abans de l'aprovació de l'Agenda 2030 en el marc de Nacions Unides i el seu trasllat a les administracions públiques descentralitzades. Un dels aspectes més interessants que val la pena destacar és la intensa tasca de sensibilització del teixit social sobre els reptes que implica assumir l'Agenda 2030 a la ciutat. Aspectes com les accions cíviques, el voluntariat i l'educació per al desenvolupament sens dubte afavoreixen l'avançament d'una "cultura" del desenvolupament sostenible a la ciutat.

L'informe també ha posat de manifest l'existència de bons exemples en l'abordatge de l'Agenda 2030 de manera transversal per part de Santa Coloma de Gramenet. Aquesta pràctica s'està incorporant de manera progressiva a la cultura organitzativa de la corporació, i és més evident en Àrees de l'Ajuntament que cobreixen diversos sectors vinculats amb diferents ODS. Aquest és el cas de l'Àrea de Serveis Territorials, Urbanisme i Mobilitat, que contribueix decisivament en els avanços pel compliment de l'ODS 11 "Ciutats i comunitats sostenibles", de l'ODS 7 "Energia assequible i no contaminant", i de l'ODS 15 "Vida d'ecosistemes terrestres". Alhora, totes les actuacions que desenvolupa aquest Àrea contribueixen a ODS com l'ODS 3 "Salut i benestar", l'ODS 5 "Igualtat de gènere", l'ODS 6 "Aigua neta i sanejament" i l'ODS 13 "Acció pel clima".

Pel que fa al PAM 2020-2023, aquest instrument de planificació ha passat ja l'equador de la seva implementació, i moltes de les accions que en el moment de redactar aquesta anàlisi a penes havien començat, probablement ja estiguin reforçant les sinergies positives establertes amb els ODS als quals contribueixen. Aquest informe ha descrit la contribució del PAM als ODS a més del camí recorregut per Santa Coloma de Gramenet en matèria de desenvolupament sostenible. Algunes conclusions de caràcter general que sorgeixen de l'anàlisi són les següents:

- **El marcat caràcter inclusiu de l'acció política de l'Ajuntament.** La lluita contra la desigualtat en totes les seves dimensions (social, econòmica, de gènere...) és un dels principis bàsics de l'acció municipal, i es du a terme amb diversos instruments i accions: les prestacions socials, la lluita contra l'exclusió social i la violència de gènere, la promoció de la igualtat o l'atenció a la diversitat. En definitiva, Santa Coloma de Gramenet abandera la lluita contra les desigualtats i defensa els drets dels seus veïns i veïnes, amb lideratge polític i participació ciutadana.
- **La generació de consens a través de processos participatius i aliances amb els ciutadans i agents econòmics i socials.** Santa Coloma de Gramenet compta amb un alt nivell de participació presencial en els diferents processos de participació globals que es realitzen a la ciutat. El propi

PAM reconeix aquest actiu i hi dedica almenys 148 accions a la configuració d'aliances amb entitats ciutadanes, comunitats de veïns i veïnes, col·lectius i altres institucions, per assolir els objectius marcats per Nacions Unides. Aquest potser és un dels trets més característics de la gestió pública municipal i que està generant una àmplia adhesió a les polítiques en clau de sostenibilitat que duen a terme les diferents àrees de l'Ajuntament.

- **La transversalitat de les polítiques de gènere.** L'acció de govern, i en especial, la que es realitza des del PAM reforça el compromís sobre polítiques d'igualtat de l'Ajuntament, especialment en la prevenció, l'atenció i la lluita contra la violència masclista. L'apoderament de les dones segueix essent l'objectiu principal de les accions que es duen a terme des de l'eix de PAM "Gènere i ciutat" i la transversalitat de l'enfocament de gènere, l'eina principal per aconseguir aquesta fita. Prova d'aquest compromís és que, el 2021, l'Ajuntament va rebre el distintiu per la igualtat de gènere SG City 50-50 que atorga l'associació *Forgender Seal*, un segell internacional que reconeix el seu lideratge en la integració de la perspectiva de gènere a les seves polítiques i actuacions¹³.

- **Ambició per crear una ciutat més habitable.** L'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet ha demostrat la seva ambició pel que fa a les polítiques urbanes de la ciutat. Les polítiques d'urbanisme, habitatge, espai públic i ecologia urbana i mobilitat -contingudes en els eixos "Ciutats i comunitats

sostenibles" i "Acció climàtica"- aspiren a vertebrar la ciutat i garantir el dret a l'habitatge, fomentar la cohesió social, impulsar una mobilitat sostenible, regenerar espais urbans i rehabilitar el patrimoni arquitectònic.

Reptes de Santa Coloma de Gramenet per a la contribució als ODS

L'anàlisi presentada fins aquí es complementa amb els resultats d'una enquesta duta a terme entre els responsables i tècnics/ques de les àrees de l'Ajuntament de la ciutat amb l'objectiu de conèixer la seva valoració sobre la contribució del PAM als ODS. El qüestionari va rebre 45 respostes a 7 preguntes vinculades amb el grau de coneixement dels i les participants amb els ODS i amb iniciatives vinculades amb l'agenda de desenvolupament sostenible, la valoració de la contribució del PAM als ODS, els factors que incideixen en aquesta, així com els principals reptes que afronta l'Ajuntament per contribuir eficaçment a l'Agenda 2030 i als ODS. Del que interessa en aquest apartat, el que val la pena destacar, són els resultats de tres de les preguntes: la primera, vinculada a la valoració de la contribució del PAM als ODS; la segona, sobre la valoració dels principals factors¹⁴ que influeixen en aquesta; i, per últim, els reptes que afronta l'Ajuntament en la seva contribució als ODS.

En termes generals, la valoració de la contribució del PAM als ODS pot qualificar-se com a molt positiva. En una escala de l'1 (valoració molt baixa) fins al 10 (valoració molt alta), la majoria de les respostes (62%) se situen

¹³ Amés a més, Santa Coloma ha rebut recentment un premi del Ministeri d'Igualtat per la seva feina en la lluita contra la violència masclista en la VII Edició del concurs de bones pràctiques locals pel projecte "Xarxa Violeta. Protocol per un Espai Públic d'Oci i Festiu Lliure de Violències masclistes i LGTBfòbiques".

¹⁴ Els factors a valorar són els següents: pressupost, existència de recursos humans i tècnics, capacitats del personal per a treballar des d'un "enfocament ODS", impacte de la COVID-19, participació activa de la ciutadania i entitats socials, i conjuntura econòmica-política del país.

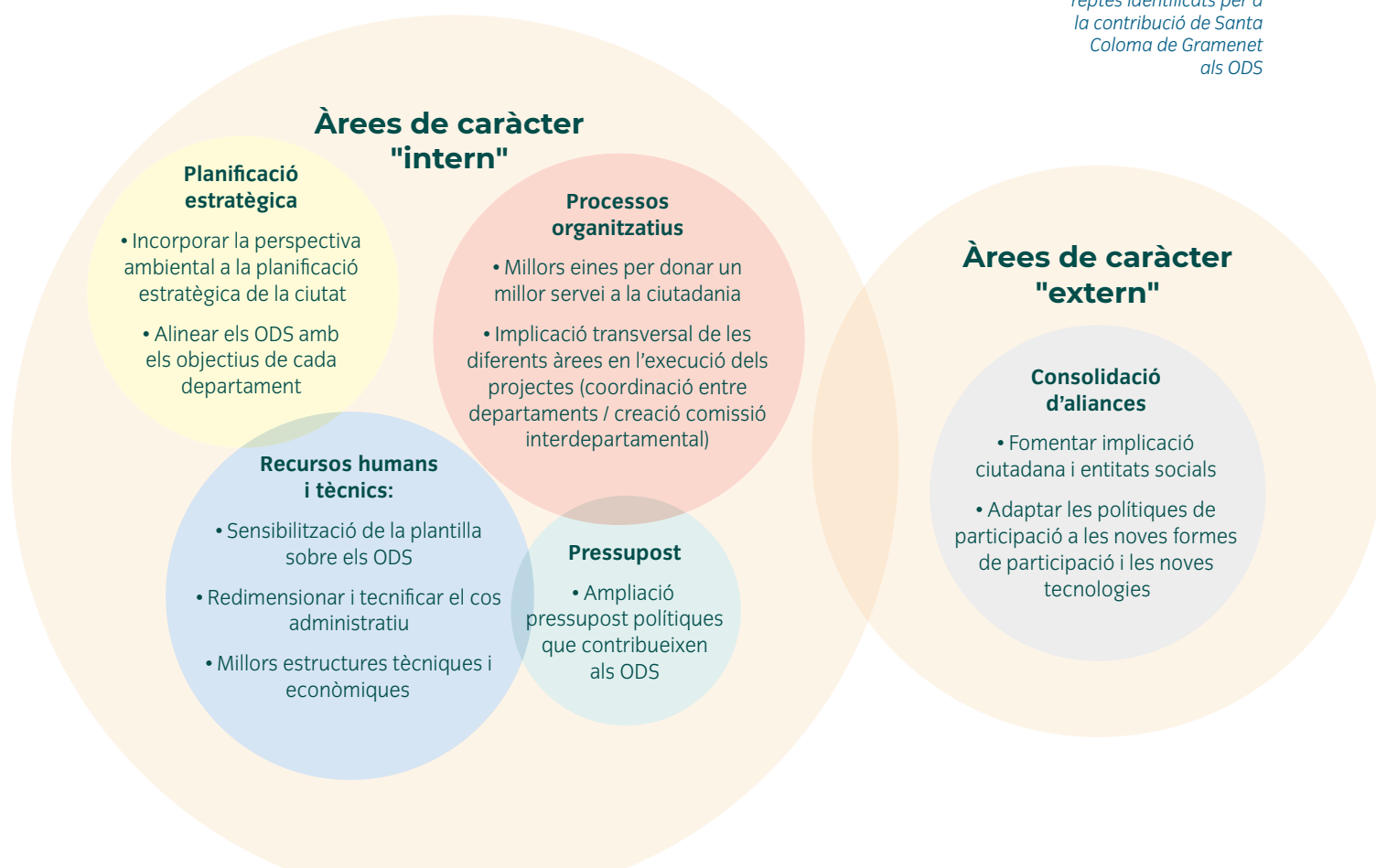
en la forquilla del 8 al 10. Tot i que es tracta d'una percepció subjectiva, aquest és un bon indicador de què els ODS constitueixen la brúixola de moltes de les polítiques de l'Ajuntament i que, per tant, ja formen part de molts dels processos.

Pel que fa als factors que afecten la contribució del PAM als ODS, existeix un consens general a destacar com a més significatius del pressupost, l'existència de recursos suficients tècnics i humans, així com les competències del personal en matèria d'ODS, seguits de la conjuntura econòmica i política del país, la implicació de la ciutadania i entitats socials i l'impacte de la pandèmia de la COVID-19.

Les respostes aportades a l'última pregunta són importants perquè ajuden a identificar

un seguit de reptes sobre els que la ciutat haurà d'incidir en el futur si desitja millorar la qualitat de la seva contribució als ODS. Les respostes aportades a aquesta pregunta permeten identificar un conjunt d'àrees de caràcter "intern" vinculades a dimensions importants del treball de la corporació, com són la planificació estratègica, els processos organitzatius, els recursos humans i tècnics i el pressupost. Aquest grup es complementa amb un àrea de caràcter "extern", vinculada a la capacitat de l'Ajuntament per establir relacions de treball (processos de participació vinculats a l'ODS 16 i d'aliances amb l'ODS 17), amb la ciutadania en general i amb les entitats socials en particular. La figura 3 presenta els reptes continguts en cadascuna de les dimensions esmentades:

Figura 3: principals reptes identificats per a la contribució de Santa Coloma de Gramenet als ODS

En definitiva, tal i com es pot observar, la implementació de l'Agenda 2030 i els ODS no està exempta de desafiaments. En primer lloc, el concepte de desenvolupament sostenible pot resultar aliè o difús a una part de la ciutadania, malgrat els esforços comunicatius duts a terme des de l'Ajuntament. En aquest sentit, convé perseverar en les accions de sensibilització i difusió de l'Agenda 2030 i del treball que es porta fent des del municipi en la contribució als ODS. La complexitat i l'ambició transformadora d'aquesta Agenda així ho exigeixen.

A més, "l'aterratge" dels ODS a una escala municipal no deixa de ser complicada, tant des de l'àmbit competencial com operatiu. La pròpia concepció dels ODS, pensada en una lògica macro (internacional), es topa moltes vegades amb barreres davant de la incapacitat normativa que tenen les distintes administracions públiques locals vinculades amb la seva implementació. En aquest sentit, la informació recollida en el qüestionari online destaca precisament la necessitat d'adaptar-se als canvis normatius i organitzatius per contribuir a la consecució dels

ODS des d'un enfocament de desenvolupament territorial.

Finalment, convé recordar que un dels factors que limita la consecució dels ODS és la pròpia característica del municipi, amb necessitats concretes i uns recursos que, per definició, sempre són limitats, però que s'utilitzen de la forma més eficient possible. Potser aquesta limitació és el que ha impedit que, en algunes ocasions, l'Ajuntament hagi pogut donar una resposta més integral i amb major rapidesa a les necessitats que presenta la ciutadania. Aquesta situació ha estat més evident en el període d'emergència de la COVID-19, que va posar en màxima tensió les capacitats de molts municipis per atendre les demandes dels veïns i veïnes.

Malgrat tots aquests desafiaments, el camí recorregut fins ara per la ciutat de Santa Coloma de Gramenet en matèria de desenvolupament sostenible ha de valorar-se de manera molt positiva. Aquest informe ha volgut ser testimoni d'aquest fet i espera haver contribuït a un debat, el de la sostenibilitat, que és més necessari que mai.

El darrer informe de la “Red Española para el Desarrollo Sostenible (REDS)”, situava a Santa Coloma de Gramenet entre les 14 ciutats espanyoles que més destacaven pel compliment dels ODS en matèria de reducció de les desigualtats, sostenibilitat, salut i lluita contra el canvi climàtic. REDS va valorar molt positivament que el PAM 2020-2023 es basés en la consecució d'aquests importants objectius de progrés i resiliència.

Aquest informe, a través de l'anàlisi realitzat per la institució ISGlbai, pretén donar compte de quins van ser els elements del Pla d'Acció Municipal que sustenten aquesta qualificació, descrivint i avaluant precisament els eixos fonamentals que fan possible aquell compromís irrevocable de Santa Coloma amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible i l'Agenda 2030 de Nacions Unides.

Informe sobre
la contribució de
Santa Coloma de Gramenet
als **Objectius de**
Desenvolupament Sostenible
de Nacions Unides

Informe elaborat per la Fundació ISGlobal de Barcelona
Desembre 2022

Diputació
Barcelona

Ajuntament
de Santa Coloma
de Gramenet